

Az ecsettel megörökített szülőföld

*Gámenczy Zoltán erdélyi festőművésszel
beszélget Zika Klára*

Gimnazista korom óta foglalkoztat Mikes Kelemen alakja. Írásművészetével és érdekes egyéniségével meghódított. Felismertem, ha meg akarom fejteni a titkát, az embert kell keresnem és megértenem, aki emigrációjába útravalóul gyermekkori emlékeit, szülőföldje szeretetét és adományait – talpraesettséget, az önmagán erőt venni tudó kedélyt, a megbékülésre való képességet – vitte magával. Ezek segítettek elviselni a kilátástalan életet, a hűségért, a szeretve tisztelt Rákócziért. Ő írja: „az erdélyi vér nem az adomért szolgál, hanem a becsületért.” Hajtott a kíváncsiság, mit jelent ma Mikes Kelemen alakja Zágonnak, a soha viszont nem látott szülőfalunak, melyről azt vallotta: „úgy szeretem már Rodostót, hogy nem felejthetem el Zágont.” Megkerestem kedves cserefáit – amelynek árnyékában a hagyomány szerint olyan szívesen időzött a gyermek Mikes –, hogy hatalmas törzseihez letelepedve elmerengjek a múlton. Színes felvételeken örökítettem meg a festői környezetet, s a két élő tanút, mert ki tudja, meddig állnak még őrhelyükön?

A két zágoni cserefával legközelebb gyönyörű vízfestményen talákoztam. S még mennyi kedves kicsi székely faluval, templommal, műemlékkel, lebontásra ítélt kunyhóval, palotával, emlékművel, s a megmásló szülőföld megannyi megfestett emlékével Gámenczy Zoltán marosvásárhelyi otthonában.

Zoli bácsi – mert mindenki csak így emlegeti – nemrégiben töltötte be hetvenedik esztendejét, de napi tíz-tizenkét órát dolgozik, hiszen annyi tervét szeretné megvalósítani. Tulajdonképpen csak nyugdíjazása óta élhet igazán a festészetnek.

Hat éves korában édesapja arcképét kezdte rajzolgatni, s kedves időtöltése lett a festés. A nehéz körülmények azonban nem engedték álmodozni. A kolozsvári kereskedelmi iskola elvégzése után Enyedre került egy kis üzletbe. Szorgalma, ügyessége hamarosan felhívta rá a figyelmet és mind nehezebb feladatokat kap, ami együtt jár az állandó vándorlással. Sepsiszentgyörgy, Kézdivásárhely, Dés, majd ismét Sepsiszentgyörgy következnek, ami remek környezet a természet iránt rajongó fiatal embernek. Később mint kiváló szövetségesei szervező utazik Gyergyóban, a Hargita vidékén, vázlatkönyvébe megörökíti élményeit. 1948-ban jelentkezik először országos tárlaton: egyik akvarelljével II. díjat nyer. Brassóban, Csíkszeredában szorgalmasan rajzol, fest, sokat tanul Nagy Imrétől, Bördy Andrásról. Nem végezhetett főiskolát, ezt azonban szorgalmas munkával igyekszik pótolni. Marosvásárhelyre is átutazóként érkezik, több mint huszonöt esztendővel ezelőtt – azóta itt él és dolgozik.

A tájfestészet vonzza: képein csiki, hargitai, marosvásárhelyi tájak elevenednek meg, hegyekben meghúzódó patakokkal, fákkal körülölelt házak, székelykapuk, s a messziről világító fehér tornyú templomok. Embert ritkán ábrázol, színekben lát és látta, az anyag diktálta frissességgel és könnyedséggel. Festői eszközei egyszerűek, még a papír tisztán hagyott fehérjével is érzékeltet, kifejez. Művészete bensőséges, olyan hatással van a nézőre, mint egy-egy Petőfi vagy Juhász Gyula költemény a tájról. Régebben olajjal is dolgozott, de most csak vízfestményeket készít.

Pálfalvi műemléktemplom

Gyergyói öreg házak

Valójában most is „csak” amatőr (az Amatőr Képzőművészetek Szövetségének tagja), de azt hiszem munkájának, küldetésének elismerését, fontosságát mi sem bizonyíthatja jobban, mint a Székelyföldről állandóan érkező kedves meghívások: hozzájuk menjen, náluk fessen. Elég ha csak néhány címet idézünk fel, hogy kiderüljön milyen kötődések jellemzik Gámentzy Zoltán munkásságát: Tündér völgy, Rétyi nyír, Zete vára, Író patakja, Zugó völgye, Csíkszentgyörgyi tél, Csobotfalvi télutó, Kolozsvár széle. Képeivel már több kiállításon megismerkedhettek az érdeklődők Marosvásárhelyen, Sepsiszentgyörgyön, Székelyudvarhelyen, Csíkszeredában, Székelykeresztúron, Zetelakán. Sok közös kiállítása volt Tőkés József marosvásárhelyi fagaragóval is.

Megőrökít mindent, amit lát, amit fontosnak tart: a jellegzetes falusi építkezéseket, a pusztuló műemlékeket, Orbán Balázs kapuit, Tamási Áron szülőházát, Petőfi székelykeresztúri körtefáját, Mikes Kelemen cserefáit. Emléklül és emlékeztetőül.

S hogy mit jelent Gámentzy Zoltánnak a festés? Örömszerzés másoknak és saját magának is. „Nem akarok úgy meghalni – mondja –, hogy adósa maradjak nemzetemnek, szülőföldemnek... Számomra már teljesen mindegy, hogy elismernek vagy sem, hogy kicsi, közepes vagy nagy festőnek minősítenek, a fontos az, hogy úgy érzem: az adott körülmények között mindent elkövettem annak érdekében, hogy szerény képességeimmel gyarapítsam a magyar és egyetemes kultúrát.”

Amikor benépesül unokákkal a lakás, versenyben rajzolnak, festenek és a nagypapa zsűrizi munkájukat. Valóságos gyermekrajz-kiállítás van a dolgozószobában, ahol a képek között megtaláljuk a nagymamát sóprúval, a nagypapát ecsettel megőrökítve. Úgy tetszik lesz majd kinek átadni a stafétabotot.

Csíki táj